

HARIDA JA HOIDA

Käesoleva aasta septembris tähistati Eesti Kirikute Nõukogu üleskutsel Eestis esimest korda looduhoiukuud. Meie keeleruumis on ammu kohanenud sõnad nagu „looduskaitse“, „looduskaitseala“ jms, kuid looduhoiukuu on uudne sõna. Ja kristlikus keelekasutuses ka igati loomulik sõna. Sest sõna „loodus“ viitab Loojale, kogu see keskond, mille keskel me elame, on Looja poolt loodud, ei olegi niivõrd „loodus“ kui just „loodu“. Ning sellisena väärt, et inimene, püha Augustinuse „Pihtimuste“ sõnul aliqua portio creaturae tuae (mingisugune osa Sinu loodust), seda hoiaks.

Moosese 1. raamatus, Loomise raamatus (Genesis) öeldakse: „Issand Jumal võttis inimese ja pani ta Eedeni aeda harima ja hoidma.“ (1Ms 2:15) Pühakiri mõistab inimest Jumala lähima kaastöölisena. Kogu loodu hulgast on ta ainus, kes on peaaegu võrdne Jumala endaga. „Sa tegid ta pisut alamaks Jumalast“, ütleb kuningas Taaveti laul. Ps 8:6) Inimene on loodud eriliseks. Sealsamas Loomise raamatus on üks tõeliselt südamlük lugu sellest, kuidas inimene püüab leida endale väärikat kaaslast kõikide loodud olendite hulgast, kuid ei leia. Ta annab küll igale elusolendile ta nime, millega saab teda hüüda. Nimi annab hüüdjale meelevalda hüütava üle. Kuid ainult teine inimene on tema jaoks väärikas kaaslane. (1Ms 2:19-24) Inimene on kogu loodu hulgas eriline sellepärast, et ta on loodud Jumala sarnaseks. Piiblist loeme: „Jumal lõi inimese oma näo järgi. Ja Jumal ütles neile: Täitke maa ja alistage see enestele ja valitsege kalade üle meres, lindude üle taeva all ja kõigi loomade üle.“ (1Ms 1:27-28) Inimene Jumala lähima kaastöölisena on kutsutud teostama maail-

Foto: Merle-Prass Siim

mas Jumala valitsust. Jumala sarnaseks loodud olemine tähendab võimet teha valikuid, võimet otsustada ja võimet vastutada tehtud valikute ning otsuste eest. Jumala sarnaseks looduna on inimese käes meelevald valitseda kogu loodu üle, kogu olemasoleva maailma üle. „Kõik sa panid inimese jalge alla,“ öeldakse Taaveti Lauludes, „lambad, kitsed ja härjad, kõik, samuti metsloomad, taeva linnud ja mere kalad.“ (Ps 8:7-9)

Inimene on Jumala lähim kaastööline. Jumala näo järgi looduna on tal muu loodu kõrval eriseisund. Aga samas jääb inimenegi üheks osaks loodust, osaks suurest tervikust. Piibel ütleb: „Issand Jumal valmistas inimese, kes põrm on, mullast.“ (1Ms 2:7) Kogu olemasolev, ka inimene, on ühtset jumalikku algupära. Oleme loodud samast aimest, millest kõige kaugemad ja säravamad tähed. Päike on kolmanda põlvkonna täht, keerunud kokku vanemate põlvkondade tähtede põrmust. Ja inimene on osake sellest suurest loodust. Kas inimene aga suudab oma eluga,

oma otsustega ja oma valikutega seda maapõrmu oma jalge all panna tähtede kombel hiilgama? Või peavad tähed kord häbenema, et inimene ja tähed on sama algupära?

Piibli loomislugu jutustab meile, et kogu loodu, kõik olemasolev, kuulub kokku. Inimene jagab ühtsel põhimõttel toimivat geneetilist koodi kõikide elusolenditega; inimene koosneb samadest elementidest, millest kogu Universum – kõik nähtav ja nähtamatu. Võrdne hoolitsus ja inimlik lugupidamine peaks kuuluma kõigele, mis on olemas. Püha Franciscuse kohta räägitakse, et ta pidas jutlusi ka lindudele. Tema mõistis kogu loodut vendade ja õdedena.

Inimesele on antud meelevald valitseda kogu loodut. Jumala sarnaseks looduna on inimene kutsutud olema vastutusvõimeline. Mitte kasutama võimu kurjasti ja omakasu-püüdliselt. See puudutab nii elus kui eluta loodust, metsa ja selle ande, loomi-linde, maavarasidki. Ma olen rõõmus, et jahimehed ja metsamehed külmadel talvedel viivad loomadele-lindudele metsa süüa. Olen rõõmus, et ellu püütakse rakendada raie- ja jahirahu. Anda kaasloodutele väike aeg rahuks, väike aeg, mil nad võivad tunda end turvaliselt. Tahan väga lootada, et loodule rahu pakkudes ja loodut hoides saavad inimesed ka ise natukene jumalikumaks, suhtuvad täie vastutustundega nende kätte usaldatud meelevalda valitseda, harida ja hoida. Inimene on Jumala sarnane, on Jumala kaastööline maailmas; kuid Jumala poolt loodud olendina kuulub ta kokku terve olemasoleva maailmaga. Ta on kutsutud vastutama nende eest, kes seda ise ei suuda.

Õpetaja Joel Siim

Issand Jumal võttis inimese ja pani ta Eedeni aeda harima ja hoidma. (1Ms 2:15)

Christian Krieger,

Euroopa Kirikute Konverentsi president

18. juunil 2023 Tallinna Toomkirikus

„Issand, meie Looja, sa oled meile lubanud ustavuses oma Vaimu meid juhutama. Ava meie kõrvad ja valmista südamed ette, et me võiksime nüüd sinu Sõna vastu võtta. Las see rahustab me südameid ja süvendagu meie janu sinu kuningriigi järele. Loo oma Sõna meie lihases südames. Südames, mis on võimeline sind armastama, südames, mis on täis kiindumust meie ümber olevate vendade ja õdede vastu, Jeesuse Kristuse nimel. Amen!“

Kallid vennad ja õed Kristuses, kallid sõbrad!

Esmalt tahaksin väljendada oma rõõmu ja tänu kutse eest jutlustada tänasel jumalateenistusel, mis toimub Euroopa Kirikute Konverentsi Peaassamblee raames siin Tallinnas. Nädala jooksul kohtuvad 180 delegaati 114 kirikust, 42 Euroopa riigist, et töötada välja kirikute ühised suunad Euroopas. Töötame teemal “Jumala õnnistuse all tuleviku kujundamisel”. Tahan edasi anda tänusõnad meie kõikide delegaatide nimel just teie riigi ja kiriku tähelepanuväärse vastuvõtu ja meid liigutava külalislahkuse eest. Eestimaa on võitmas teiste Euroopa kristlike vendade ja õdede südameid.

Euroopa Kirikute Konverentsi algusaegadest kuni tänapäevani on meil kesksel kohal olnud Evangeeliumi tunnistamise küsimus. Alates 1960ndatest aastatest on peaassambleede teemad käsitlenud tõsiasja, et see evangeeliumi kuulutamine toimub Euroopas sekulariseerunud, ükskõikses ja isegi vaenulikus kontekstis. Tänapäeval on Evangeeliumi jagamine ja meie Jumala, Jeesuse Kristuse kirjeldamatust armastusest tunnistuse andmine kõigi Euroopa kirikute jaoks oluline väljakutse ning samal ajal on see Jumala armastuse tegu ja sõnast tunnistamine olemuslik kutsumus. See on kirikute, aga ennekõike iga kristlase kutsumus, meie kõigi ülesanne!

Idebert Exbrayat, Prantsuse reformeeritud

Foto: cecerurope.org

Christian Krieger

kiriku pastor on ütelnud: „Evangeliseerimine ei ole ravim, mis võimaldab haigel kirikul oma tervist taastada, vaid terve Kiriku normaalne vilj”. Meie ühine missioon täna on just eriti keeruline, sest me peame seda tegema erinevates Euroopa riikides, mida on iseloomustanud enam kui kolm sajandit kestnud sekulariseerumise protsess. Kuidas saame kuulutada Evangeeliumi ühiskonnas, mida iseloomustab religioosse kultuuri sügav puudus ja kus paljud meie kaasaegsed ei mõista enam kristlikku keelt: usutunnistuse keelt, jumalateenistuse keelt, rist ja ülestõusmise keelt, kristliku ikonograafia keelt, religioosse kunsti keelt? Just need naised ja mehed, kellele oleme kutsunud Evangeeliumi kuulutama, ei mõista meie kristlikku keelt. Apostel Pauluse lugu Ateena Areopaagil annab meile mõned õppetunnid, mille üle järele mõelda. Tahaksin anda teile olukorrast kiire ülevaate ja seejärel vaadata nelja õppetundi, et mõista Areopaagil peetud Pauluse kõnet.

I – Olukord

Paulus oli missioonil Kreekas, Ateenas. Ta kuulutas evangeeliumi sünagoogides ja tänavatel. Seal kohtus ta epikuurlastest ja stoikudest filosoofidega, kes hakkasid temaga rääkima ja palusid tal selgitada kummalist õpetust, millest ta kõneles. Just sellistel asjaoludel võeti Paulus kinni ja toodi Areopaagi, tsiviil-, usu- ja akadeemi-

lise nõukogu ette, et vastata süüdistusele, et ta kuulutab “võõratest jumalustest”. Paulus toodi Areopaagi ette, sest kultuuriliselt suutsid kreeklased ülestõusmise idee vaid tagasi lükata. Veelgi enam, nad arvasid, et “ülestõusmine” on jumalanna nimi, kreeka keeles “anastasia”. Tol ajal oli võõra jumala kuulutamine Kreeka panteonis ülim süütegu, kuritegu, mille eest karistatakse surmaga, nagu illustreerib kuulus Sokratese juhtum aastal 399 eKr. Apostel Paulus kaitses end nutikalt, öeldes, et ta ei kuulutanud uut jumalust, vaid pigem “tundmatut jumalat”, kes on kreeklaste seas juba olemas. Selle nutika argumentiga jõudis Areopaagi nõukogu ülestõusmise teemal nõ “kuulame teid teinekord” järeldusele, mis oli võrdne õigeksmõistva otsusega. Pauluse peamine Evangeeliumi kuulutuse edu oli asjaolu, et ta jättis Areopaagi vabaks, rääkimata sellest, et Areopaagi liige Dionüüsus ja üks naine, Damaris leidsid usu!

II – Vaidlus vabaduse ja ustavuse vahel

Mulle meeldib väga Apostel Pauluse kõne Aeropaagil. See illustreerib tunnistamiset vaenulikus keskkonnas, mis pealegi ei mõista kristlikku keelt ja mis on kristliku sõnumi teatud aspektidele isegi vastumeelne. Mida me saame õppida Pauluse kõnest?

a. Paulus on kreeka kultuuriga tuttav

Esiteks tunneb Paul oma kuulajate kultuu-

riruumi. Oma kõnes kasutab ta keelt, mis lähendab teda Ateena filosoofidele. Loojast Jumalast rääkides väldib ta Aadama nimetamist ja räägib selle asemel *“olendist”*, *“esivanemast”*, kellest pärinevad kõik rahvad. Ta ei räägi töotustest ega nende täitumisest, vaid pigem *“kindlaks määratud aegadest”* ja *“piiridest”* – *“piiratuses”*, üle võttes seega filosoofilises mõttes suured kategooriad nagu aja ja ruumi. Veelgi enam, Paulus tsiteerib kahte kreeka autorit, filosoof Epimenidest: *“Temas me elame, liigume ja oleme”* ning luuletaja Aratost: *“Sest ka meie oleme Tema (Jumala) järglased”*. Pauluse eeskujul peame oma kutsumuses Evangeeliumi kuulutades, tundma rohkem oma ühiskonda, kaasaegsete kultuuri, mõjutajate keelt, olgu see nii pealiskaudne või kummaline, kui see meile ka ei tunduks.

b. Paulus mõistab kompromissitult hukka ateenlaste ebausust ja ebajumalakummardamise

Pauluse teine õppetund on ateenlaste ebausust ja ebajumalakummardamise kompromissitu hukkamõist. Ta on nõrindud Ateenast avastatud pühapaikade rohkusest ja teatab, et tema arvates on ateenlased väga ebausklikud – ja mitte *“väga religioossed”* või *“väga vaimsed”*, nagu mõned tõlked seda teevad. Seda tehes ei püüa apostel oma kuulajatele meeldida poliitiliselt korrektset kõnepruuki kasutades ega neid kaitsta. Ateenlaste ette heites nende usulist teadmatust ja vaimset vaesust järgib ta palju rohkem Vana Testamendi prohvetite traditsiooni.

“Teil on siin linnas suur religioosne probleem,” ütleb Paulus, sest Jumalat pole seal, kus te teda otsite. Jumal, kes lõi taeva ja maa, ei ole suletud nelja seina vahele ega kehastunud inimese loodud ebajumalates. Ebausk on nagu tähelepanu suunamine sellele, et vaadata sõrme, mis Kuule osutab, kui Kuud ennast. Kui kasutada Johannese evangeeliumi ja prantsuse reformaatori Jean Calvini jaoks armsat näidet, nähes ainult tähistajat, ei pöörata tähelepanu tähistatavale. Mõnes mõttes läheb see vastuollu, sest kui algul ehitas apostel sildu, siis nüüd ta taunib ebajumalakummardamise illusiooni ja kutsub pöörduma selle Jumala poole, keda me peame kohtuma mitte siin ega seal, mitte

kohapeal, vaid Vaimus ja Tões, just nii nagu Jeesus ütles samaaria naisele. (Jh 4:23)

c. Paulus räägib Jumalast mõlemas, nii vabaduse kui ka ustavuse vaimus

Kolmandaks räägib Paulus Jumalast nii vabaduse kui ka ustavuse vaimus. Ta räägib peamiselt Jumalast, kes lõi taeva ja maa. Igavene Jumal, kes on ruumi ja aja kategooriate peremees ning sellisena köidab see huvi Areopaagil istunud tarkades. Paulus ei räägi usust; ta ei räägi patust ega õigeksmõistmisest. Ta räägib Jumalast, kes on loonud inimese Jumalat otsima. Samal ajal kahtles ta, kas inimolendid suudavad ringi kobades Jumala üles leida. Meil ei ole siin veendunud Paulust, kelle sees on ülenadatud Jumala lähedalolu. Paulus kohandub siin, ilma et reedaks Piibli Jumala. Idee, mida ta tahtis läbi viia, ei läinud aga väga hästi korda. Ülestõusmine Areopaagi ei võrgutanud. Ülestõusnut ei võetud tundmatu jumala asemele.

Mina usun Pauluse eeskujul oma kutsumusse kuulutada evangeeliumi. Me peame teadma, kuidas kasvatada vabaduse ja ustavuse vaimu, et anda tunnistust meis elavast eluhingusest, mis annab tähenduse, ühtsuse ja eheduse meie olemasolule, mis puudutab meie südameid andes meile igaviku maitse, see annab meile usku ja lootust. Peame teadma, kuidas kasvatada sedasama vabaduse ja ustavuse vaimu, et anda oma vendadele ja õdedele tunnistust sellest eluhingusest meie religioosse teadmatuse ja vaimse vaesuse ühiskonnas. Sest nad soovivad leida oma olemasolule tähendust, leida ehedust ja sidusust, see on nende elu.

d. Paulus vastab Ateena inimeste püüdlustele, tunnistades Jumalat Jeesust Kristust

Neljas õppetund on see, et Paulus läheb kuulutama välja, et täita Ateena rahva sügavaimaid püüdlusi. Looja Jumalale viidates täpsustab Paulus oma kõnes, et Jumal lõi inimesed *“et nad otsiksid Jumalat ja võib-olla kobaksid teda ja leiaksid ta üles”*. Paulus teeb kahekordse tähelepaneku: esiteks, et Jumala otsimine ongi inimeksistentsile omane, ja teiseks, et Jumal on *transsendentne*. Jumal

on täiesti teistpoolne, ta on alati üle meie võime teda uskuda, temast mõelda, teda kirjeldada. See on Jumala kõikehõlmav teistpoolsus, keda ei annagi panna sellesse, mida meile on antud uskuda või mõista. See transsendentne Jumal, keda Paulus kuulutab, see on lähedalolev Jumal. Tegelikult on Jumal Kristuses – Paulus teda oma kõnes tegelikult nimega ei nimeta – lähedane, ta on ühinenud ajaloo ja meie inimkonnaga, täpselt meid õpetades pöörduma Jumala poole, öeldes: *“meie Isa, kes sa oled taevas”*, kinnitades sellega läheduse – isa ja transsendentsuse – kes sa oled taevas, meie igapäevasesse vaimsesse. Õigupoolest kasutas apostel ära seda *“tundmatule Jumalale”* pühendatud vaba altarit, et pöörata oma kuulajad eemale ebajumalakummardamisest ja pöörata ateenlaste tähelepanu Jumala poole, keda pole mitte inimese kätega loodud või nelja seina vahele suletud *“kirik”* ja seotud omade riituaalidega, vaid on Jumal, kes on inimeste südames ja elab hinge ja vaimu järgi. Jumal, kes väldib kõiki teooriaid. Augustinus ütleb: *“Mida me räägime Jumalast! Kui arvate, et olete temast aru saanud, olete vaid oma mõtete mängukann. Nii et Jumal ei ole see, millest olete aru saanud, ta on see, millest te aru ei saa.”* Jumal on kindlasti tundmatu Jumal, kuid sellegipoolest saavad inimesed Tema kaudu tundma iseennast, sest me ei ole inimlikku päritolu. Tegelikult saame me Jumalalt oma olemasolu ja ka olemasolu tähenduse. Temalt saame kutsumuse elada armastuses, usus ja lootust täis elu, millele meil on vabadus vastata. Jumal jääb ka meile tundmatuks, kuid temalt saame oma elule oma olemise ja mõtte. Jumal on tundmatu, kuid *“Tema on”*, nagu Teilhard de Chardin ütles, „impulsi allikas ja külgetõmbe siht, kelle algimpulssi ja arenguid ma ei saagi teadma kogu oma elu jooksul”.

III – Järeldus

Mulle meeldib Apostel Pauluse kõne Areopaagile, tema teadmised oma kuulajatest, tema võime mõista hukka nende usuline vaesus, tema vabaduse ja ustavuse vaim, millega ta tunnistab Piibli Jumalat, tema võime vastata inimeste sügavaimatele püüdlustele. Need õpetused võivad aidata

meil mõelda Evangeeliumi vajalikule sissetoomisele meie sügavalt sekulariseerunud ühiskonnas. Meie õed ja vennad ihkavad rohkem kui kunagi varem leida seda, kes annab nende olemasolule eheduse ja sidususe. Ehitagem koos üles, vennad ja õed, seda tunnistajate kirikut, sest Kristuse tunnistamine ei ole professionaalide asi, see on kõigi asi.

Lihtsamalt öeldes on esimene Evangeeliumi kuulutus just usklite elu ja sõna ning kristlike kogukondade elu, See on see, mida me saaksime neile pakkuda saateks igapäevasele elule: kristlaste külalislahkus, austav vastuvõtt, vendlust mis meil on ja rõõmu koosolemisest. Kujundagem Jumala õnnistusega oma inimkonna tulevikku.

Aamen.

Reedel, 24. novembril kell 13
toimub Tallinna Toomkirikus
TALLINNA ORELITELE JA ORELIMUUSIKALE
PÜHENDATUD TOOMKONVERENTS.

Olete oodatud!

Palume jälgida reklaami.

Foto: Ingrid Mäsak

SÜGISENE LEERIKURSUS

Tallinna Toomkirikus algab sügisene leerikursus
pühapäeval, 8. oktoobril 2023 algusega kell 12.30.

Kus peituvad õhtumaise kultuuri juured?
Kuidas kirik toimib? Milline on kiriku aastaring?
Mis on Piibel? Kes selle kirjutas?
Kuidas rikastab see kõik minu maailmapilti?
Kui minust saab koguduse liige,
mis sellega kaasneb ja mida see mulle annab?

Nendele ja veel paljudele küsimustele otsime koos vastuseid, mõtiskleme ning arutleme nende teemade üle Toomkiriku kantsleis toimuvatel leiritundidel **kolmapäeviti kell 18-20** ja viiel pühapäeval pärast jumalateenistust Toomkirikus. Jumalateenistused on igal pühapäeval algusega kell 11.00.

Leeripüha on pühapäeval, 2. advendil, 10. detsembril 2023.

Leerikooli registreerimine tallinna.toom@eelk.ee
Info: 6 444 140, www.toomkirik.ee

Kohtumiseni!

Arho Tuhku
Koguduse õpetaja

TOOMKIRIKU AJANÄITAJA JA KIRIKUTORNI KIVIOSA RESTAUREERIMINE ON VALMIS

Toomkiriku tunnikell ehk ajanäitaja sai valmis koos torniga 1779. aastal.

Valajameister G. J. Hammerbeck valas täis- ja veerandtunni löögikellad. Neli numbrilauda maalis J. F. Lehmann mustaks, ääred kullati ja keskosa tehti sinine.

Aja jooksul on algne viimistluslahendus kaduma läinud. Peensepp valmistas iga numbrilaua juurde ühe osuti ja pannasepp kaldas need, samuti kullati numbrid. Üks algne osuti on säilinud, konserveeritud ja eksponeeritud kellatoas.

Mõnigi kord on tõstatunud küsimus teise osuti lisamisest, sest tege- mist on ainulaadse üheosutilise sihverpaaldiga, aga siiani on ajalooline tunnikella lahendus püsima jäänud. Toomkirik on selle üle uhke, sest eriti palju sellist lahendust enam ei kohta ja selle kellaaja luge- miseks peab varuma veidi rohkem aega.

Kellaosuti ja numbrite restaureerimisega tegeles Martin Bristol ja torni kiviosa tegi OMA Fassaad OÜ, tellingutööd Ramirent AS. Nüüd- seks on ka tornikellade kellatoa luugid restaureeritud, samuti kõik kirikutorni avatäited.

Toomkiriku tunnikellade sihverplaadid ja torni kiviosa restaureeri- mistööd läksid maksma rohkem kui 260 000 eurot.

Restaureerimistööd on tehtud toomkoguduse, Tallinna linna ja lah- kete annetajate heas koostöös.

Täname teid ette, kui olete aitamas meie tunnikella restaureerida.

Foto: Ingrid Mäsak

Kevadine ordinatsioon

Teisel nelipühäl, 29. mail, ordineeris peapiiskop Urmas Viilma õpetajaametisse preestriameti kandidaadid diakon Robert Bunderi, diakon Ulvar Kullerkupu, diakon Tanel Meieli ja Külli Suurevälja. Peapiiskoppi assisteerisid praost Marko Tiitus ja kantsler Andrus Möttus, lisaks toomkoguduse vaimulikele teenisid kaasa õpetaja Mikk Leedjärv ja õpetaja Tauno Toompuu, organistiks oli Piret Aidulo. Robert Bunder on täna Rannu koguduse õpetaja, Ulvar Kullerkupp teenib Lüganusel ja Tanel Meiel Sangaste ja Laatre koguduse õpetajana. Külli Suurevälja on Viimsi koguduse abiõpetaja ametis.

Foto: Arho Tuhkru

Muinsuskaitse tunnustus

30. mail tunnustas Tallinna linn Raekojas toimunud tänuüritusel 2022. aasta eeskujulikult restaureeritud ja korrastatud ajalooliste hoonete omanikke, uuringute ja tegevuskavade koostajaid, projekterijaid, ehitajaid, järelevalve tegijaid, restaureerijaid ning konservaatoreid. Tunnustuse pälvis ka Toomkiriku tornikiivri eeskujulik restaureerimine. Tänukirja said Toomkogudus, restaureerimisprojekti koostajad Ain Pihl ja Juhan Kilumets, töid teostanud ettevõtte Oma Katused OÜ ja juhataja Martin Kärner. Muinsuskaitse järelevalve eest pälvis tunnustuse Nordpartner Grupp OÜ ja juhatase liige Jüri Noška.

Juba varem, 16. märtsil toimunud Tallinna praostkonna sinodil tunnustati tornikiivri restaureerimine Tallinna praostkonna Aasta Teoks. Koguduse õpetaja Arho Tuhkru võttis tunnustuseks vastu Ivo Lille poolt valmistatud klaastaiese.

Foto: Erik Peinar

Toomkooli leer

Kolmainupühäl, 4. juunil andsid Jumala ja koguduse ees leeri-töötuse 15 Toomkooli noort. Toomkooli õpilased saavad põhikooli viimases klassis otsustada, kas nad soovivad liituda mõne kogudusega. Soovijatele annab peapiiskop lisakoolituse, mis hõlmab koguduseeluga seotud praktilisi teadmisi.

Mitmeid aastaid on Toomkooli leer toimunud eraldi talitusena, kuid käesoleval aastal oli leeritamine esimest korda pühapäevase jumalateenistuse osa.

Foto: Albin Hillert

Euroopa Kirikute Konverentsi peassamblee

4.–20. juunil toimus Tallinna Kultuurikatlas Euroopa Kirikute Konverentsi (EKK) peassamblee, mis tõi kokku üle 300 kirikute esindaja üle Euroopa.

Euroopa Kirikute Konverents on ühendus, kuhu kuulub 113 õigeusu, protestantlikku, anglikaani ja vanakatoliku kirikut üle Euroopa. Lisaks hõlmab see üle 40 partnerlusorganisatsiooni ja Euroopa kirikute rahvusnõukogu. EKK asutati 1959. aastal pärast teist maailmasõda, et töötada koos rahu ja tervenemise nimel. Asutajaliikmete hulka kuulub ka EELK. Märkimisväärne asutamise roll on Jaan Kiivit senioril. Tänapäeval on EKK kristlaste häälekandja Euroopa institutsioonide juures Brüsselis ja Strasbourgis. Koos oma oikumeeniliste partneritega esindab EKK üle 380 miljoni Euroopa kodaniku.

EKK peassamblee raames jutlustas 18. juunil Toomkirikus Euroopa Kirikute Konverentsi president Christian Krieger, kelle jutluse "Katedraali Sõnumites" ka avaldame.

Toomkirikus pandi üles Johann von Mohrenschildti vappepitaaf

Pühapäeval, 2. juulil avati Toomkiriku piilaril Patkuli looži vastas Johann von Mohrenschildti (1610–1675) vappepitaaf. Selleks sündmuseks olid kohale tulnud von Mohrenschildite suguvõsa liikmed Austriast, Saksamaalt ja Prantsusmaalt ning sõbrad Eestist.

Toomkirikus on see 108. vappepitaaf ning Toomkiriku epitaafidest kõige vanem, aastast 1675. Epitaaf pärineb ajast enne Toompea ja Toomkiriku 1684. a põlengut. Põlengu elas epitaaf üle tänu sellele, et algselt paiknes see Niguliste kirikus. Ka Toomkiriku jaoks oli tegemist ajaloolise sündmusega, sest koostöös Eesti Kunstimuseumi, Toomkoguduse ning perekonnaga oli võimalik välja tuua niivõrd vana ja auväärne ese, mis sobitub suupäraselt Põhja-Euroopa suurimasse vappepitaafide kollektsiooni. Eesti Kunstimuseum deponeeris epitaafi Toomkirikusse ja nii sai see oma loomulikus ümbruses kõige paremini nähtavaks ja jutustab nõnda ühe Eesti aadliperekonna lugu.

“Meie pere jaoks on suur päev, et saame Johann von Mohrenschildti taastatud vappepitaafi taas avalikult nähtavaks teha,” ütles von Mohrenschildtide perekonnaühingu esimees Nikolaus von Mohrenschildt. „Oleme tänulikud abi eest restaureerimisel ja paljudele toetajatele, kes selle ürituse teoks tegid. Meie suguvõsa juured on selles imelises riigis ja nende suurepärase inimeste seas ning meil on hea meel, et saame seda Toomkiriku külastajatega jagada“.

Johann von Mohrenschildti vappepitaaf taastati perekonna toel konserveerimiskeskus Kanuti poolt 2019. aastal ning kuulub Eesti Kunstimuseumi kogusse.

Von Ferseni perekonna külaskäik

18. juulil külastas Toomkirikut ligi 30 perekond von Ferseni liiget Vera von Ferseni juhtimisel. Üheskoos tutvuti Toomkiriku ajaloo ja tänapäevaga ning otsiti jälgi von Ferseni perekonna esivanematest. Toomkirikusse on maetud Carol Friedrich von Fersen, Otto Reinholdt von Fersen, Fabian von Fersen ja mitmed teised nende perekonnaliikmed. Kiriku seintel on nende epitaafid ning põhjalöövi seina ääres asub Fabian von Ferseni sarkofaag. Lisaks on kiriku peaeeskoja kõrval Ferseni perekonna matusekabel.

Kirikukülastuse lõpus toimus Ferseni kabelis mälestuspalvus ning perekonna esindaja asetaskrofaagi juurde ehtsa loorberipärja. Ferseni perekonna liikmed külastasid ka Toomkooli, kus paljud nende esivanemad olid õppinud. Elevust tekitas fakt, et Toomkoolis õpivad poisid ja tüdrukud eraldi ning poisse koolitatakse vehklemises ja tüdrukuid balletis. Suur tänu Urmas Augile koolimaja näitamise eest.

Oreligala

2. augustil toimus Toomkirikus galakontsert, mis oli pühendatud saksa romantilise orelimuusika suurkuju Max Regeri 150. sünniaastapäevale ja toomkiriku Ladegasti-Saueri oreli restaureerimise 25. aastapäevale. Kontserdil esinesid organistid Piret Aidulo, Ines Maidre, Hille Poroson, Kadri Ploompuu, Tiia Tenno ja Kadri Toomaja, kes kandsid ette Regeri 12 pala op. 59.

Tähelepanuväärne ettevõtmine toimus koostöös Pärnu orelifestiivaliga – sama teos kanti ühiselt ette ka 11. aug. Pärnu Eliisabeti kirikus. Toomkiriku oreli restaureeris aastal 1998 Christian Scheffleri orelitöökoda, tööd lõpetati 1. augustiks. Toomkiriku orelit hinnatakse erakordselt kõrgelt kui oma ajastu silmapaistvat näidet. Orel on romantilise, orkestraalse kõlaga ja on oma kõlaomaduste ning võimaluste poolest eriliselt sobiv Max Regeri muusika esituseks.

Foto: Ingrid Mäsak

Seenioride väljasõit

15. juunil toimus Toomkoguduse bussireis Järvamaale. Reisi jooksul tutvuti Järva-Peetri, Koeru, Järva-Jaani ja Järva-Madise kirikuga. Koguduste vaimulikud jutustasid palju põnevat ja mõtlemapanevat oma kirikute ajaloost ning koguduste praegusest seisust. Pikk ja kuum suvepäev kulges kiiresti, leevendust pakkusid veel talviselt jahedad (suisa külmadki) suured ja väiksemad kirikud.

Foto: Liisa Rossi

Perelaager

4.–6. augustil toimus Kose pastoraadis koguduse perelaager "Jumala annid". Kavas olid erinevad mängud, piiblitunnid suurtele ja väikestele, muusika ja laul. Üheskoos külastati Tuhala kirikut ja mõisa ning Polli loomaaeda. Suur tänu kõigile osalejatele rõõmsa osaduse eest, Kose kogudusele vastuvõtu eest ning Taevaisale õnnistuse, heade andide ja ilusa ilma eest.

Foto: Erik Peinar

Urmas Viilma 50

Pühapäeva, 13. augusti õhtupoolikul toimus Toomkirikus tänu-palvus, millega peeti meeles peapiiskop Urmas Viilma 50. sünnipäeva. Palvust juhtis piiskop Tiit Salumäe. Rohkem kui 300 osavõtjaga palvuse lõpus esitles kunstnik Aapo Pukk peapiiskopi juubeliks kirikuvalitsuse poolt tellitud portreemaali. Toomkogudus kinkis peapiiskopile Arne Maasiku triptühhoni Toomkiriku piltidest. Peapiiskop palus kingituste asemel teha annetusi Toomkooli heaks ning palverännu toetuseks. Toomkoolile kogunes annetusi 25 tuhat eurot.

Foto: Endel Apsalon

Oikumeeniline patriarh Bartolomeus

12.–20 septembril külastas Eestit Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus. Visiidi jooksul kohtus patriarh Eesti riigijuh-tide ja Tallinna linnajuhtidega ning külastas erinevad Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku kogudusi ning pidas EAÕK 100. aastapäevale pühendatud vabaõhuliturgia Värskas.

19. septembril toimus Toomkirikus oikumeeniline jumalateenistus, millel teenisid kaasa Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute vaimulikud. Jumalateenistuse järel kohtus Tema Pühadus Eesti Kirikute Nõukogu presidendi, EELK peapiiskopi Urmas Viilmaga ja Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute esindajatega. EKN kinkis patriarhile mälestuseks Toomkirikus oleva Joseph Heileri 1861. aasta maali „Madonna Kristuslapsaga“ koopia.

Martin Junge

10. septembril andis peapiiskop üle EELK Teeneteristi I järgu Luterliku Maailmaliidu endisele peasekretärile õpetaja Dr. Martin Jungele tunnustuseks pikaajaliste partnerlussuhete hoidmise ja edendamise eest.

Martin Junge oli Luterliku Maailmaliidu asepresident ajal, mil tähistati reformatiooni 500. aastapäeva. Seda tegid luterlased ja katoliiklased üle maailma ühiselt, mis oli tugev sümbolne märk, et ajal, mil polariseerumine on süvenemas, suudavad kirikute esindajad ja juhid ligimesearmastusest juhindudes otsida üha aktiivsemalt ühisosa ning tegeleda leppimise ning lepituse sõnumi kuulutamisega.

Martin Junge töötas LML peasekretärina aastatel 2010–2021 ning oli maailma luterlikke kirikuid ühendavas organisatsioonis esimene Ladina-Ameerika päritolu peasekretär, sest tema kodukirikuks oli valimise hetkel Evangeelne Luterlik Kirik Tšiilis.

EELK konsistooriumi poolt omistati Martin Jungele teeneterist juba 2021. aasta sügisel, vahetult enne ametist lahkumist. Tema järel asus Luterliku Maailmaliidu peasekretäri kohale EELK vaimulik Anne Burghardt, kes juhib maailma luterlikke kirikuid koondavat maailmaliitu tänaseni.

Tekst: Urmas Viilma

Tulge toetama Toomkogudust oma liikmeannetusega, sest nii on meil kergem koos oma kirikut kanda!
Sinu liikmeannetuse abiga me kestame üle aja!

OLGE TÄNATUD, ET OLETE HOIDNUD JA HOIATE OMA KODUKIRIKUT!

KONTAKT

Toom-Kooli 6, 10130 Tallinn, Eesti
Telefon 644 4140
E-post: tallinna.toom@eelk.ee
<http://toomkirik.ee>

PANGAREKVIISIIDID

EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus
Registrikood 80209270
SEB Pank EE401010022002639007

Ordinatsiooni 25. aastapäev

5. septembril 1998 seadis toonane peapiiskop Jaan Kiivit jun Tallinna toomkirikus preestriametisse Aare Kimmeli, Jaan Nuga, Meelis-Lauri Erikssoni, Arvo Lastingu, Tiit Pädami, Kalle Kadaka, Enri Pahapilli, Urmas Viilma ja Joel Siimu.

10. septembril meeles peetud ordinatsiooni aastapäeval kõik asjasalised Tallinna toomkirikus siiski kohal olla ei saanud. Enamik ametikohustuste tõttu, ning peapiiskop Jaan Kiivit ja õpetaja Enri Pahapill on tänaseks lahkunud igavikku. Joel Siim lausus aga 25 aasta tagusele ordinatsiooni ühispile mõeldes, et fotol on tegelikult kolm peapiiskoppi. Kaks neist, tänane kirikujuht Urmas Viilma ja toonane Pärnu praost Andres Pöder tookord veel ei teadnud, et neist kord peapiiskopid saavad. Iga tookord preestriks ordineeritu elutee on aga olnud viljakas ning kõik vaimulikud on järginud oma tõelist kutsumust kirikus.

Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse abiõpetaja Joel Siim tuletas meelde jumalateenistuse alguslaulu sõnu: "Tänu sulle öiekestest, mida teelt ma kogunud, tänu okkaist valusatest, mis mu käsi haavanud. . ." Neisse sõnadesse on kirjutatud kogu elu oma tõsiduses, nentis ta. "Kui päeva teema on tänulikkus ja selle vastand on tänamatus, siis kahetsegem täna isekust ja enesekesksust, tänamatust ja ärahellitatust ja seadkem oma elu kogu tema kirevuses Jumala ette. Olgu Jumalale tänu kõige eest."

Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse õpetaja Arho Tuhkru andis katedraalkiriku ülemkarjasele Urmas Viilmale ja Tallinna toomkiriku abiõpetajale üle sümbolised kingitused koguduselt – pildid kodukiriku tuulelipust, mis suunda näitab. Teised Tallinna toomkirikus pühitsevad vaimulikud said tähtpäeva puhul kaunid sügisõied.

Peapiiskop emeeritus Andres Pöder mõtles tagasi veerandsajandile, mil vaimulikud on võinud Issanda viinamäel teenida ja võttis selle töö viljad kokku pühakirja sõnadega: „Sa hea ja ustav sulane, sa oled olnud ustav pisku üle, ma panen su palju üle. Mine oma isanda rõõmupeole!“. Tekst: Regina Hansen